

CSEKE PÉTER

POMOGÁTS BÉLA „TÜRELMES TÁRGYILAGOSSÁGA”

■ Aligha meglepő, hogy a Kuncz-monográfia sikere után Pomogáts Béla a transzilvanizmus irodalmi hatástényezőjével foglalkozik; hacsak az nem, hogy 1977-ben született munkájának eszmetörténeti jellegű alcímet adott (*Az Erdélyi Helikon ideológiája*). Igaz, egyébként sem is kerülhetne volna ki az erdélyi gondolat belső dimenzióiban való mélyebb merítkezést. Hiszen a *Fekete kolostornak* az írói világképe maga a transzilvanizmus.¹ (Egy terminológiai megjegyzés kívánkozik ide. Könyve címében Pomogáts a kissé archaizált változatot használja. A kilencvenes évekig a „transzilvanizmus” volt érvényben, s csak az 1999-ben közzétett új helyesírási szabályzat változtatta „transzilvanizmus”-ra. Dávid Gyula a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon szerkesztése során „szembement” ezzel az eljárással, és törekvésében jeles szaktekintélyek támogatták. Fellépésük hatására a 2015-ös szabályzat szójegyzékében ismét a „transzilvanizmus”-sal találkozhatunk.)²

Nem kétséges, hogy serkentőleg hatott Pomogáts munkájának a megszületésére az *Erdélyi Helikon* szerkesztőinek irodalomfelfogása. Kuncz Aladár számvetéséből³ tudjuk, hogy az induló folyóirat nem csupán ígéretet jelentett az akkori irodalmi életben; már megjelenése is nagy eredménynek számított, hiszen éppen a korábbi törekvések, irodalomteremtési kísérletek tették szükségessé életre keltését. Az Áprily-, majd a Kuncz-szerkesztette fórum első számától kezdve arra vállalkozott, hogy az itteni életviszonyokkal számoló regionális törekvéseket szintézisbe hozza az európaiság magasabb szellemi igényével. Áprily a folyóirat beköszöntő cikkében így jellemzi az erdélyi magyar irodalmat: „erdélyisége világfigyelő tető, nem szemhatárszűkítő provincializmus”,⁴ majd közli Babits *Európaiság és regionalizmus* című esszéjét, amelyik tudatosítja: „Európa a termékeny, haladó szellemű nagy műveltségi és politikai együttműködéshez csupán a magukat szabadon kifejező regionalizmusok útján juthat el. Előbb össze kell törniük a műegységeknek a lehető legkisebb darabokra, hogy egy új és összegező szellemi áramlat megcsinálja belőlük a valódi *egységet*.” A világpolitikai perspektíva mellett a műértelmezések szempontjából is meghatározónak ítéli a regionalizmus szerepét: „a kis irodalmak reménye, hogy fontosat és izgatót mondhassanak ma, amikor a nagyok is alig tudnak ilyet mondani”.⁵ Ezeket az értékeket akarta felszínre hozni Kuncz is, amikor folyóiratában elindította a „Kisebbségi irodalom – világirodalom” rovatot, kitekintésül az akkori Európa más kisebbségeinek (provanszál, ír, katalán, szudétanémet, zsidó) szellemi életére.

Kuncz reményei valóra is váltak. Hiszen rendre beértek az erdélyi magyar irodalom olyan kiemelkedő művei, mint Dsida Jenő költészete, a prózában az *Ábel* és a *Jégtörő Mátvás* (Tamási Áron), az *Erdélyi történet* nagyszabású trilógiája (Bánffy Miklós), *Az országépítő* (Kós Károly), a *Tibold Márton* (Molter Károly), a *Fekete éveim* (Szántó György), a *Farkasverem* (Wass Albert), a drámában az *Énekes madár* (Tamási Áron), a *Martinovics* (Bánffy Miklós) a *Korunk* táborában, a „tisza osztályvonal irodalma” terén pedig az *Új pásztor* (Szilágyi András), Nagy István novellái és *Özönvíz előtt* című drámája. Csakhogy Kuncz halálával (1931) az *Erdélyi Helikon* nemcsak kiváló szerkesztőjét, de az „erdélyi gondolat” és irodalom folyamatos megújulásra, önkorrekcióna képes vezéregyéniségét is elveszítette. A harmincas évek első felében pedig megjelenik az új erdélyi írónemzedék, amelyik határozott szociográfiai érdeklődéssel fordult a társada-

lom hétköznapjai és problémái felé, ugyanakkor kritikusan nézett szembe az „erdélyiség” programjával, annak illúziós elemeivel és addigi írói gyakorlatával.

A II. világháború után a transzilvanizmus jó ideig a dogmatikus marxista kritika céltáblájává vált – olvasható Dávid Gyula tollából a Romániai Magyar Irodalmi Lexikonban. „Tárgyszerűbb értékelése csak az 1960-as évek második felében kezdődött meg: irodalomtörténeti munkákban az első időkben még mindig »osztályharcos szellemben« torzítottan (*A magyar irodalom története* 6. kötetében, Bp. 1966) vagy a transzilva-nizmust romániaisággá »tágító« koncepció (Balogh Edgár), a Kós-örökségnek az osztályharcos hagyományok sorába állítása formájában (Czine Mihály és Varró János). Egy hitelesebb értelmezésnek volt előjátéka a *Kritikában* Pomogáts Béla, E. Fehér Pál és Tordai Zádor részvételével lezajlott vita (1973. 8., 1973.11.), majd kiteljesítője a helikoni vonulatba sorolható írók műveinek és a korszakra vonatkozó irodalomtörténeti dokumentumoknak az (újra)kiadása a Romániai Magyar Írók sorozatban.”⁶

Beláthatjuk, hogy igényei szerinti monográfiát a hetvenes évek első felében aligha írhatott volna Pomogáts a transzilvanizmusól. Nem támaszkodhatott például olyan alapvető jelentőségű gyűjteményekre, mint amilyen a Marosi Ildikóé.⁷ Igaz ugyan, hogy a Kriterionnál – Dávid Gyula elgondolásai alapján – folyt a helikonista írók műveinek újradradása, ám ezek többnyire csonkoltan „csúsztak át” a cenzúrán.⁸ A korabeli folyóiratok és hírlapi közlemények felkutatása révén azonban azt is bizonyítottan láthatta, hogy a történelmi Erdélyben született transzilván eszmekör két világháború közötti újraelédesése történeti szükségzerűség volt, funkcionálitása a korabeli erdélyi magyarság létviszonyaiból fakadt: önálló államiság nélkül miként lehet megőrizni a nemzeti önazonosságot? Ennek sugallása több volt irodalomtörténeti feladatnál. Nemcsak kisebbségi, hanem nemzeti létértelmezés. Nélkülözhetetlenek bizonyult vállalkozása abból a szempontból is, hogy ideológiákban gazdag irodalmunk történetéből épp az *ideológiák jellemzése* hiányzott a leginkább.⁹ Nem a transzilván ideológia történetét írja meg, ellenben történeti mozgásában szemléli/mutatja be a jelenséget. Eljárásának hatékonysága hamar megmutatkozott: Erdélyben felerősítette a transzilvanizmus-értelmezéseket.

Az avantgárd-, illetve baloldali eszmeiségű irodalom feltárása számára a hatvanas évektől kedvező volt az ideológiai-politikai erőter, csak a cenzúraviszonyok 1968 utáni „lazulása” tette lehetővé a helikoni értékteremtés fokozatos jelzését. Ám így is az *Erdélyi Helikonról* és a *Termésről* írt első eszme- és irodalomtörténeti tanulmányok csak a Kriterion második évtizedének kezdetén jelenhettek meg. Lényeges azonban, hogy amint tisztult az avantgárd és a „baloldali forrásvidék” képe, úgy nőtt meg a természetes igény a Helikon-övezet, illetve a „népi” irányzat története iránt.¹⁰ Pomogáts könyve, *A transzilvanizmus* végül is csak 1983-ban láthatott napvilágot, ami ismét arra vall, hogy a kézirat életre keltéséhez addig nem volt alkalmas a magyarországi politikai-ideológiai erőter. Főként az nem. Hiszen a transzilvanizmus kitarató ígértetőjét, Kós Károlyt „megrögzött nacionalistának” tekintette akkoriban az MSZMP szócsöve.

Marosi Ildikó kétkötetes munkájának olyan tanulmányok voltak a „szállásainál”, mint Gáll Ernőtől *Az „erdélyi lélek”: mítosz és valóság*,¹¹ Nagy György elmélyült eszmetörténeti megközelítései¹² vagy Láng Gusztáv irodalomtörténeti jegyzetei a transzilvanizmusról.¹³ Közben megfogalmazást nyert az erdélyi gondolatnak az irodalom dimenzióin túli s a megváltozott körülmények ellenére is érvényes aktualitása. „A transzilvanizmus – írta Fábíán Ernő – csak egy demokratikus politikai konszenzus keretében válhatott volna hatékonnyá. Amiből következik, hogy amennyiben egy ilyen konszenzus és annak alapfeltételeként egy új, korszerű azonosság-ideológia megteremtése napirendre kerül, kiindulópontul szolgáló ideológiai minták sorából a transzilvanizmust semmilyen körülmények között nem szabad kifelejtenünk.”¹⁴

A tudományos tárgyilagosság jegyében Nagy György nem fogadta el sem az egyoldalú historizálást, sem a jelen érték szempontjainak a múltra való visszavetítését, illetve az egymástól lényegesen eltérő szellemi-kulturális törekvések egybemosását. Nem látta bizonyíthatónak az olyanszerű kijelentéseket, miszerint az erdélyi népek közötti kapcsolatokban örökké csak az elkülönülés tényezői hatottak, s a román–magyar viszony alakulásában is mindig a szembenállásnak volt meghatározó szerepe. Kacsó Sán-

dorra hivatkozott, aki az 1938-as transzszilvanizmus-vitában máig ható érvénnyel lezögezte: „Az erdélyiséget nem az éppen uralkodó nemzet, még kevésbé a politikai hatalmat gyakorlatilag is birtokló osztályok hivatalos történelmében kell keresni elsősorban, hanem sokkal inkább azon az oldalon, ahol a szabadságért, a szabadabb szellemért, a humanizmus gyakorlati megvalósításáért verekedni kellett!”¹⁵

Hogy Pomogáts annak idején az eszmetörténeti megközelítést helyezte előtérbe, azt a későbbi értékelések is igazolták. K. Lengyel Zsolt például úgy látja, hogy ez a politikai ideológia 1918 előtt a magyar államkereteken belül a magyar nemzeti és regionális öntudat feszültségében nyert megfogalmazást,¹⁶ 1918 után pedig Romániában vált kultúrpolitikai, cselekvési és irodalmi programmá, amelyik a kényszerűen önállósult magyar szellemi élet megteremtését és intézményeinek kifejlesztését tűzte ki céljául, s programja nyomán „Erdély lelkét” kívánta a szépirodalom eszközeivel kifejezésre juttatni.¹⁷

A *Jelszó és mítosz* című 2003-as kötetben maga Pomogáts is visszatér a transzszilvanista ideológia kérdésköréhez, és nagyobb történelmi távlatban is úgy látja, hogy annak legtöbb tétele szervesen beépült az erdélyi magyarság közösségi tudatába, az erdélyi gondolat a nemzetiségi önismeret a történelmi és kulturális hagyomány szerves része lett, egyszersmind a közös cselekvés: a politikai akarat érvényesítését, a kulturális szervezőmunka megalapozását szolgálta.¹⁸

Amiből arra is következtethetünk, hogy az irodalmi nemzet arculatátépítésének témái „körkörösén” visszatérnek Pomogáts életpályájának egy-egy meghatározó szakaszában. Az „erdélyi gondolat” eszmei hátterét kutató 1983-as kötetének végkicsengése szerint az igazi probléma 1937-ben nem az volt, hogy miért nincs (vagy van) transzszilvanizmus, hanem az, hogy miért nincs *többé* transzszilvanizmus. Azért nincs – állapította meg –, mert „az erdélyi gondolat” történelmi szerepe véget ért, mint tudatforma és ideológia az eszmetörténet tárába került. „A változó idők súlyos realitáσαι határozottabb ideológiát és radikálisabb progressziót követeltek. A nagyromán nemzetiségi elnyomás és a nagymagyar revanspolitika kettős kihívásával szemben a magyar kisebbségnek a nemzetiségi realizmus és demokratizmus hatékonyabb magatartását kellett kialakítania.”¹⁹ Balázs Imre József figyelt fel arra, hogy a 2003-as kötet kísérő tanulmányában csupán árnyalatnyit módosult a szerző álláspontja: „Az »erdélyi gondolat« történelmi szerepe *egy időre* véget ért, a változó idők súlyos realitáσαι határozottabb és radikálisabb progressziót követeltek. A nagyromán nemzetiségi elnyomás kihívásával szemben a magyar kisebbségnek a nemzetiségi realizmus és demokratizmus magatartását kellett kialakítania.” Ebből arra következtet az újabb nemzedékeket képviselő irodalomtörténész, hogy Pomogáts ma a transzszilvanista gondolat folytonosságával foglalkozik, de nem kíván azonosulni egyik fél megállapításaival sem.²⁰

Pomogáts könyvének utóéletéhez nemcsak a *Jelszó és mítosz*-vita széles medrű dokumentálása tartozik hozzá. Fábíán Ernő 1982-es ajánlása nem sikkadt el a kommunista vészorkorszakban sem. Pontosabban: elsőként került előtérbe. A Molnár Gusztáv szervezte Limes-kör tagjai – Fábíán jelenlétében – „neotranszszilvanista eszmei cseréjét” folytattak róla, amelynek problémafelvető szövege Cs. Gyimesi Éva *Gyöngy és homok* című 1986-os kézírata volt.²¹ Ennek a „hamu alatt őrzött parazsából” lobbant lángra 1990–1991-ben a Sepsiszentgyörgyön indított *Európai Idő* hasábjain az újabb transzszilvanizmus-vita, amelyben „az értékszemponatok a teljes elutasításig menően megváltoztak”.²² Fábíán Ernő, Kántor Lajos, Láng Gusztáv azonban az erdélyi gondolatnak a kisebbségi magyarság identitásának és kultúrájának védelmében betöltött szerepét emelte ki.

„Neotranszszilvanista” programmal lépett fel a 2000. év tavaszán Marosvásárhelyen a kétnyelvű *Provincia* szerkesztőbizottsága (a román kiadás felelős szerkesztője Al. Cistelecan, a magyaré Molnár Gusztáv volt): „Eljött az ideje egy közös fórum megteremtésének az erdélyi és bánági nyilvánosságban, amely a viták korszakából átlép a dialógus korszakába.” Érvelésük lényege: „Nem akarjuk, hogy a mi provinciánk ezután is egy harmadrangú ország másodrangú tartománya legyen. Azt akarjuk, hogy Erdély centrummá váljon. Nem mások fölött, hanem egyensúlyban és partnerségben más centrumokkal. Olyan Erdélyt akarunk, amelyben a vallási, etnikai, kulturális különb-

ségek kölcsönösen kiegészítik egymást – az egész térség javára. [...] Európai erdélyiséget akarunk, amely ezeket az eltérő hagyományokat és identitásokat modern, az egységesülő Európa szellemiségéhez közelítő konzociatív rendszerbe tudja foglalni.”²³

A *Provincia* rövid életű volt, az autonómiatörekvések újabb kori felerősödése azonban az európai erdélyiség gondolatát a jelenben is tovább élte.

Ugyancsak 2000-es marosvásárhelyi fejlemény a Helikonról és Kemény Jánosról elvezetett Alapítvány életre keltése, az író fiának, Kemény Miklósnak a kezdeményezésére. A nagy távlatú célkitűzések közt szerepel a helikoni örökség megőrzése és népszerűsítése, munkáik újrakiadása, marosvécsi emlékpark létesítése. A kastély visszaszerzése után jobb körülmények között, nagyobb hatékonysággal folyik az intézményszerülés: a leszármazottak rendszeresített évi találkozójaival, előadásokkal, emlékműsorokkal, kiállításokkal stb. Maga Pomogáts Béla is többször tartott előadást a helikoni írókról, kezdve a sort magával Kemény Jánossal. A *marosvécsi várban* címmel dokumentumgyűjteményt állított össze, amelyben kidomborítja azokat a szellemi, közéleti és művészi elveket, amelyeket a helikoni munkaközösség – sokszor egymással vitában álló – tagjai vallottak az európai elkötelezettségű nemzeti küldetés vállalásával egyetemben. Ez az egymást kiegészítő, összegző szemlélet és magatartás – bizonyítja a kötet – olyan szellemi, közéleti értékek kialakítását, szolgálatát tette lehetővé, amelyek ma is követendő példát jelenthetnek.

Kántor Lajos ezredvégi transzilvanizmus-értelmezésére már csak azért is fel kell hívni a figyelmet, mivel ez átvezet a népiség fogalmköréhez, Pomogáts másik kiemelhetetlen kutatási témájához. Szabédi nyomán a tanulmányíró megkülönbözteti a TÁJ-transzilvanizmust és az ORSZÁG-transzilvanizmust, és ezen az alapon világít rá az „Áprily-kérdésre, pontosabban: a re-, illetve expatriálásra. Mestere közelítését idézi: „Én [...] nem láttam soha ellentmondást abban, hogy a »Tetón« költője »cserbenhagyta« Erdélyt. Értetlen és gyerekes vád; a transzilvanista Áprily sohasem hagyta cserben a tájékat, hiszen a tájékból a magyar Erdélyt magasztalta mindig, és aztán – a román Erdélyt nem bírta tovább.”²⁴

Az *Erdélyi sorskerék* szerzője a Szemlér Ferenchez szóló levél kapcsán arra hívja fel a figyelmet, hogy Szabédinak már négy-öt éves korában vérévé vált a népdal, a népdal, a mese (a *Vadrózsák* által tanult meg olvasni is édesapja segítségével), de ugyanakkor József Attilát, Illyés Gyulát és Szabó Lőrincet rokonának tartja. Persze mégis más, mint ők. Erdélyiségét nem tudja transzilvanizmusként megélni. Értelmiségi lebegése, a „romokon sodródó sorskereke”, örökös otthontalansága folyamatosan arra ösztönzi, hogy beletartozzék egy nagyobb közösségbe; hogy része legyen a nemzetnek, amiért érdemes és kötelessége is tennie. Kisebbségi mivoltát plusz tehernek és plusz felelősségnek érzi, persze. Tanulmányokban, vitacikkekben és versekben követhető nyomon Szabédi idegenkedése a népi mozgalom körében érvényesülő irracionális, miszticizmustól. Az igenlés és a tagadás dialektikája érvényesült a népi származását soha el nem hallgató tudós költő s a népi írók mozgalmának viszonyában is – állítja Kántor.²⁵

A „türelmes tárgyilagosság” jellemzi Pomogáts transzilvanizmus-könyvét. Minden biztonnal a kisebbségi helyzet megismerése és törvényszerűségeinek megértése alakította ki e fogékonyságot benne. Tény, hogy ezt az előnyös tulajdonságát később is megőrizte. Például a *Magyar irodalom Erdélyben* írása közben. Ahol nemcsak az önszervező kisebbségi életforma tényeit mutatja be, hanem azt is, ahogyan e tények a kisebbségi irodalom képviselőinek gondolkodásában lecsapódtak, és tudat- és identitásformáló hatásokká váltak. Láng Gusztáv metaforikusan *eposzi tárgyilagosságnak* nevezte ezt a rokonszenves alapállást.²⁶

■ JEGYZETEK

1. Vö.: Balázs Imre József: *Mindig az újravásás szüli az ötletet*. Beszélgetés a 80 éves Láng Gusztáv irodalomtörténésszel. Helikon, 2016. 12.
2. Lásd Uő: *Hogyan lett a transzilvanizmusból transzilvanizmus?* Nyelvünk és Kultúránk. 2017. 1–4. 122–124.
3. Kuncz Aladár: *Tíz év*. Erdélyi Helikon, 1928. 1. 2–5.
4. Áprily Lajos beköszöntő írása. Erdélyi Helikon, 1928. 1. 1.

5. Babits Mihály: *Európaiság és regionalizmus*. Erdélyi Helikon, 1930. 1. 3–6.
6. Romániai Magyar Irodalmi Lexikon. V/2. 924–936.
7. Marosi Ildikó: *A Helikon és az Erdélyi Szépművés Céh levelesládája 1924–1944. I–II*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1981.
8. Lásd (D. Gy)[Dávid Gyula]: *Kriterion Könyvkiadó*. In: Dávid Gyula (szerk.): *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon III*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1994. 270–281.
9. Vö. Füzi László: *Egy regionális ideológiáról*. In: *A magyar irodalom szolgálatában*. 179–183.
10. Pomogáts Béla: *A transzilvanizmus*. Az Erdélyi Helikon ideológiája. Akadémiai Kiadó, Bp., 1983. 6.
11. Gáll Ernő: *Az „erdélyi lélek”: mítosz és valóság*. Utunk, 1972. 30., 31. Újraközölve in: Uő.: *Tegnap és mai önismeret*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1975. 32–48.
12. Nagy György: *A kezdeti transzilvanizmusról*. Korunk 1973. 1652–1658; Uő.: *Gondolat és funkció*. Bevezetés egy eszmetörténeti monográfiához. Korunk, 1977. 2. 250–254; uő.: *Szimbolikus illusztráció és történelmi tartalom*. Egy eszme- és magatartásrendszer elsődleges összetevőiről. Korunk, 1981. 739–744.
13. Láng Gusztáv: *Jegyzetek a transzilvanizmusról*. Utunk, 1973. 50.
14. Fábrián Ernő: *A tudatosság fokozatai*. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1982. 7.
15. Kacsó Sándor: *Az igazi erdélyi szellemiség*. Erdélyi Helikon, 1938. 1. 36–37.
16. A transzilvanizmus kezdetei a 19. század utolsó harmadára nyúlnak vissza, amikor az 1867-es osztrák–magyar kiegyezést követően Magyarország erőteljes polgári fejlődésnek indult, ami a vidék fokozatos gazdasági és szellemi lemaradásával, alkotóerőinek a központ felé irányulásával járt együtt. Az irodalomban viszont már az 1870-es évek közepétől jelentkeztek olyan törekvések, amelyeknek célja Budapest elszívó hatásával szemben egy-egy vidék szellemi erőinek tömörítése volt. Ez a törekvés hozta létre 1876-ban a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaságot, 1881-ben az aradi Kölcsey Egyesületet, 1888-ban a Kolozsvárt alapított Erdélyi Irodalmi Társaságot, a nagyváradi Szigligeti Társaságot, 1906-ban a temesvári Arany János Társaságot.
17. K. Lengyel Zsolt: *A meghíúsult kompromisszum*. A transzilvanizmus eredete és alakjai az 1920-as években. In: K. L. Zs.: *A kompromisszum keresése*. Pro-Print Könyvkiadó, Csikszereida, 2007. 217–264.
18. Pomogáts Béla: *Viták áramában*. In: *Jelszó és mítosz*. 17. 5–14.
19. Pomogáts Béla: *A transzilvanizmus*. 193–206.
20. Balázs Imre József: *A transzilvanizmus és a dugó*. Látó 2004. 3. 63–70.
21. A kötet – „Tiltott könyvek – szabadon” haskötővel ellátva 1992-ben látott napvilágot a Kriterionnál.
22. (D. Gy) [Dávid Gyula]: *Transzilvanizmus*. In: Romániai Magyar Irodalmi Lexikon V/2. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár – Kriterion Könyvkiadó, Bukarest–Kolozsvár, 2010. 924–936.
23. *Mit akarunk?* Provincia 2000. április, 1. szám. Megjelent a *Ziua*, illetve a *Krónika* mellékleteként a Nyílt Társadalom Alapítvány támogatásával.
24. Kántor Lajos: *Sárkányölő*. Szabédi László, a transzilvanizmus és népiség. Kortárs, 1998. 9.
25. Uo.
26. Láng Gusztáv: *„Visszatérő” irodalom?* Pomogáts Béla: Magyar irodalom Erdélyben (1918–1944). Kortárs Online, 2010. július

„KORNISS PÉTER ÚJRA ITTHON!”

■ Selmeczi György ezzel a mondattal kezdte lelkesen, lendületesen a kortárs magyar fotográfia egyik legkiemelkedőbb alakjának kolozsvári kiállításán mondott beszédét. Korniss Pétert és fényképeit régi és új barátok, ismerősök és ismeretlenek fogadták, tiszteletére szóltak a „fanfárok”.

Korniss Péter, a Nemzet Művésze, Pulitzer-emlékdíjas fotóművész 1937. augusztus 4-én Kolozsváron látta meg a napvilágot. A Szentegyház utcában lakott, és egészen biztos, hogy amikor gyerekként reggelente kifordult a sarkon a piarista iskola felé vagy meglátogatni a New York szállót vezető szüleit, a szeme sarkából megpillantva a Bánffy-palotát meg sem fordult a fejében, hogy a barokk műemlék dísztermeiben egyszer majd az ő fényképeit csodálja a nagyérdemű. A történelem eseményei meghatározóaknak bizonyultak az életére. Családja Magyarországra menekült, ott tanult, kezdett dolgozni, ott talált szerelemre, ott születtek gyerekei. Az élet elszakította szülővárosától, de túlzás nélkül mondhatjuk, hogy Korniss Péter erdélyi maradt, s ezt nemcsak az itteni kultúra és emberek iránti szeretete, illetve a gyerekkorából felderengő néhány román szó bizonyítja. Felesége gyakran tréfálkozik vele, hogy még nyolcvan-két éves korára sem tanulta meg, hogy a tészta Magyarországon laskát jelent, Korniss Péternek az almás sütemény ma is tészta.